

Zuyd Hogeschool

Communication and Multimedia Design

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van Zuyd Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Zuyd Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2012 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 30 en 31 augustus.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. J.E.D. Ossewold (voorzitter, domeindeskundige)

De heer drs. G.D. Rijken (domeindeskundige)

De heer drs. T. Helfrich (domeindeskundige)

De heer M.C. Koreman (studentlid)

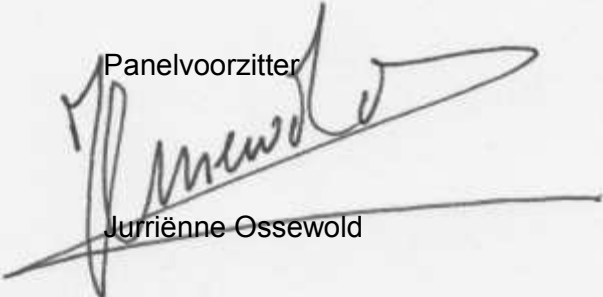
De heer drs. J.G. Betkó, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2012*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De heer Helfrich kon helaas niet deelnemen aan het bezoek aan de opleiding. Wel heeft hij op basis van een desk-study van het aangeleverde materiaal, waaronder de kritische reflectie en de bijlagen en een aantal eindwerkstukken input kunnen geven. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 6 december 2012

Panelvoorzitter

Jurriëne Ossewold

Panelsecretaris

János Betkó

Samenvatting

Het oordeel over de voltijd bachelor Communication and Multimediadesign van Zuyd Hogeschool is **voldoende**. Een onderbouwing van dit oordeel is opgenomen in deze samenvatting en in het beoordelingsrapport.

Wat beoogt de opleiding? (standaard 1, eindkwalificaties)

Communication & Multimedia Design (CMD) is een multi-disciplinaire opleiding die zich beweegt op het snijvlak van technologie en (creatief) ontwerpen. Het werkveld van CMD bestaat grotendeels uit de creatieve industrie. De eindkwalificaties van de opleiding bestaan uit vier beroepsspecifieke competenties en vijf generieke competenties. De beroepsspecifieke competenties zijn afgeleid van het ontwerpproces: analyse, ontwerp, realisatie en evaluatie. De generieke competenties zijn afgeleid van de internationale beschrijving van het bachelorniveau, de Dublin descriptoren. De eindkwalificaties zijn van voldoende niveau en sluiten aan bij de wensen vanuit het werkveld. De opleiding onderscheidt zich van andere CMD-opleidingen door als enige in Nederland geïntegreerd te zijn binnen een kunstacademie en door een intensieve, Euregionale samenwerking.

*Het panel beoordeelt standaard 1 als **voldoende**.*

Hoe realiseert de opleiding dit? (standaard 2, onderwijsleeromgeving)

De opleiding laat de ontwerpcyclus aan bod komen in alle projecten en casussen. In de projecten is een goede balans tussen theorie en vaardigheden enerzijds en oefenen met praktijksituaties anderzijds. De opleiding kan meer aandacht schenken aan analyse en ontwerp. De beroepsgerichtheid van de opleiding is goed en sluit aan op de Euregio. Er kan meer aandacht komen voor onderzoeksvaardigheden. De didactische werkvormen die gebruikt worden sluiten goed aan op het competentiegerichte onderwijs. Meer dan nu het geval is kan de opleiding experiment en vakgerichte, inhoudelijke discussie aanmoedigen. De begeleiding van studenten is voldoende, al is de begeleiding bij de scripties voor verbetering vatbaar. Studenten hebben veel keuzeruimte, onder andere in de Interfaculty, een internationaal deel van het programma dat verzorgd wordt met de Fachhochschule Aachen en de Katholieke Hogeschool Limburg te Genk. De docenten van de opleiding zijn actief, betrokken en enthousiast. Er is een ruime kennis aanwezig in het docententeam voor de CMD-gerelateerde vakken en onderwerpen. Het docententeam kan echter aangevuld worden wat betreft de discipline 'ontwerp'. Veel docenten zijn (of waren tot voor kort) werkzaam in de beroepspraktijk. De voorzieningen waar de opleiding over beschikt, zoals de lokalen, een studio en een multimediaruimte die is gericht op videoconferencing, zijn in orde.

*Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.*

Worden de doelstellingen behaald? (standaard 3, toetsing en gerealiseerd niveau)

Er is een helder toetsbeleid. De opleiding gebruikt verschillende toetsvormen, die aansluiten op het onderwijs en het didactisch concept. De toetsen zitten goed in elkaar, er is voldoende aandacht voor het toetsen van kennis. Er is aandacht voor de individuele toetsing van studenten. Studenten zijn overwegend tevreden over de toetsing en over de feedback die ze hierop ontvangen. Daarnaast is de toetsing voor hen transparant. De examencommissie borgt de kwaliteit van de toetsing. De eindwerkstukken die studenten afleveren, laten zien dat de eindkwalificaties waar de opleiding voor opleidt behaald worden. De werkstukken hebben voldoende niveau, zijn relevant voor het CMD-domein, degelijk en toepasbaar voor de beroepspraktijk. Er zijn wel verbeterpunten, zoals de toegepaste methodiek. Meer aandacht voor de begeleiding van het afstuderen kan hiervoor een oplossing zijn. Afgestudeerden van de opleiding kunnen na de opleiding veelal aan de slag in het relevante beroepenveld. Zowel de alumni als het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

*Het panel beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.*

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	14
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	24
3	Eindoordeel over de opleiding	29
4	Aanbevelingen	31
5	Bijlagen	33
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	35
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	37
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	39
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	45
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	47
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	49
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	51

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Communication and Multimedia Design
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34092
3. Oriëntatie en niveau	hbo bachelor (Bachelor of ICT tot 1/9/2011, Bachelor of Communication & Multimedia Design vanaf 1/9/2011)
4. Aantal studiepunten	240
5. Afstudeerrichting(en)	- Interaction Design - Multimedia Design
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Maastricht
8. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 12 oktober 2006 Besluit NVAO: 19 april 2007
9. Code of conduct	Getekend

Administratieve gegevens van de instelling

10. Naam instelling	Zuyd Hogeschool
11. Status instelling	Bekostigd
12. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Nog niet bekend

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Kwantitatieve gegevens over de opleiding								
Cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Aantal instromers CMD	86	84	74	109	93	101	98	
Totaal aantal studenten CMD	264	287	262	280	272	275	291	
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Propedeuserendement na 1 jaar	33%	17%	11%	17%	10%	17%	16%	20%
Propedeuserendement totaal	87%	66%	73%	58%	54%	55%	55%	61%
Uitval na 1 jaar	13%	32%	22%	34%	45%	42%	42%	39%
Uitval na 3 jaar	18%	36%	36%	42%	50%	48%	49%	39%
Cohortrendement na 5 jaar	75%	51%	50%	51%	28%			
FTE: student ratio	Op 1 oktober 2011 is de gerealiseerde FTE: student ratio: 1:24.9							
Gemiddeld aantal contacturen in onderwijsweken (in klokuren)	Jaar 1: 11.4 uur Jaar 2: 10.1 uur Jaar 3: 13.5 uur (alleen in blok 3 en 4 – Interfaculty), in de blokken 1 en 2 stagebegeleiding Jaar 4: 13.5 uur (alleen in blok 1 en 2 – Interfaculty), in de blokken 3 en 4 individuele afstudeerbegeleiding).							

¹ Zuyd Hogeschool heeft gekozen voor het verlenen van de titel Bachelor of CMD. Daarnaast heeft het landelijk opleidingsoverleg CMD een aanvraag in voorbereiding bij de HBO-raad voor een eigen *Bachelordomein 'Communication and Multimedia Design'*.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

De opleiding CMD

De opleiding Communication & Multimedia Design (CMD) is multi-disciplinair en beweegt zich op het snijvlak van technologie en (creatief) ontwerpen. CMD'ers hebben in de visie van de opleiding specifieke expertise op het gebied van interaction design en multimedia design en een brede, algemene kennis op het gebied van communicatie, media marketing, multimediatechnologie en projectmanagement. Het werkveld van CMD bestaat grotendeels uit de creatieve industrie.

Bij de vorige visitatie was de opleiding nog onderdeel van de faculteit ICT. In 2010 heeft de opleiding besloten om aansluiting te zoeken bij de Academie Beeldende Kunsten Maastricht (ABKM), mede naar aanleiding van de uitkomsten van de vorige visitatie en na eigen onderzoek en overleg met het werkveld. Besloten is wel te blijven behoren tot het bachelordomein ICT (als bachelor CMD) en om intensieve samenwerkingsverbanden aan te gaan met de opleiding Visual Communication (VISCOM). De verbinding met de kunsten moet leiden tot meer creativiteit en innovatiekracht in het ontwerpproces. Door de samenwerking met VISCOM kunnen CMD'ers concreet samen gaan werken met grafisch vormgevers, fotografen, filmers en illustratoren en kan de vorm en inhoud van multimediale en interactieve producten en diensten op een hoger niveau worden getild. Sinds 1 september 2011 is de opleiding organisatorisch gepositioneerd binnen de Academie Beeldende Kunsten Maastricht (ABKM). Voor de concrete uitwerking in het curriculum zie standaard 2.

Eindkwalificaties

De opleiding heeft als eindkwalificaties vier beroepsspecifieke kerncompetenties en vijf generieke competenties. De kerncompetenties zijn afgeleid van de vier fasen van het ontwerpproces: analyse, ontwerp, realisatie en evaluatie. De generieke competenties zijn direct afgeleid van de Dublin descriptoren en zijn: 1) brede, multidisciplinaire basis, 2) probleemgericht werken, 3) methodisch en reflectief denken en handelen, 4) sociaal communicatieve bekwaamheid, en 5) professionalisering.

De competentieset is gebaseerd op het eigen beroepsbeeld van de opleiding, het landelijk opleidingsprofiel CMD (2005) en de domeincompetenties ICT (Bachelor of ICT, domeinbeschrijving, 2009). De gedragsindicatoren die zijn afgeleid van de competenties zijn geactualiseerd op basis van het vernieuwde landelijk opleidingsprofiel (2011) en aangevuld met eigen indicatoren. Dit is gebeurd in nauw overleg met het beroepenveld (via de werkveldcommissie en een voor dit doel samengesteld werkveldpanel). De opleiding is actief deelnemer aan en medeoprichter van het landelijk opleidingsoverleg CMD en levert de voorzitter hiervan, en was derhalve nauw betrokken bij het tot stand komen van het vernieuwde landelijk opleidingsprofiel. Het panel heeft de werkveldcommissie-verslagen vanaf 2007 bestudeerd en stelt vast dat de commissie regelmatig overlegt, waarbij onderwerpen als het bachelorniveau en het opleidingsprofiel besproken zijn.

Profilering

Ten opzichte van de andere opleidingen CMD in Nederland onderscheidt de opleiding zich door (in organisatorisch opzicht) als enige deel uit te maken van een kunstacademie. De meeste CMD-opleidingen zijn dichter gepositioneerd in de richting van de domeinen techniek of communicatie. Zuyd positioneert zich op de cross over tussen design en technologie, waarbij het streven is creativiteit centraal te stellen. Internationale samenwerking vindt plaats met twee partners in de Euregio, te weten de CMD-opleidingen van de Fachhochschule Aachen (sinds 2005) en de Katholieke Hogeschool Limburg te Genk (sinds 2003). Met deze partners wordt gezamenlijk een aantal onderwijseenheden aangeboden in het derde en vierde jaar (de 'interfaculty', zie standaard 2). De Duitse opleiding is sterk ICT-gericht, terwijl de opleiding in Genk meer gericht is op de kunsten. De opleiding van Zuyd Hogeschool positioneert zich hier tussenin. De Euregionale focus is een belangrijk deel van de positionering van de opleiding.

De inhoudelijke positionering tussen design en technologie, met een centrale plek voor creativiteit, wordt geconcretiseerd in de twee uitstroomprofielen: interaction design en multimedia design. Deze zijn mede tot stand gekomen naar aanleiding van de vorige visitatie, waar het panel opmerkte dat de opleiding er goed aan zou doen om meer focus aan te brengen, en een eigen onderzoek dat daar op volgde. Interaction design richt zich op het mensgericht ontwerpen van (innovatieve) communicatiemediatoepassingen (mens/machine-interactie) en op het ontwerpen van interactieprocessen tussen mensen met behulp van media (mens/mens-interactie). Functies waarin studenten die dit uitstroomprofiel hebben gevolgd in terechtkomen zijn bijvoorbeeld: user experience designer, interaction designer, usability tester en accountmanager digitale media. Multimedia design richt zich op het ontwerpen en vormgeven van interactieve en/of gepersonaliseerde content, die bestaat uit iedere mogelijke combinatie van tekst, beeld, audio, video, animatie, verhaal, spel of infographics, waarbij de focus ligt op beeld, verhaal en spel. Voorbeelden van functies waar studenten met dit uitstroomprofiel in terechtkomen zijn multimedia designer, game designer en multimedia developer. Studenten van beide profielen kunnen terechtkomen in functies als art director, communicatiemedewerker interactieve media, front end developer, conceptontwikkelaar, web designer en marketing medewerker.

Na bestudering van de relevante documenten en gesprekken met docenten en management, stelt het panel vast dat een expliciete visie op hoe de toekomst van de opleiding er uit ziet nog in ontwikkeling is. Er is een samenwerking aangegaan met de kunsten, maar het panel ziet nog in geringe mate terug hoe daar vervolg aan wordt gegeven, vanuit een visie op waar de opleiding heen wil met het vak. In het gesprek met docenten kwam naar voren dat in hun optiek de opleiding zich onderscheidt van de kunsten door een focus op user centered design, op een meer toepassingsgerichte manier van ontwerpen. Het panel ziet het risico dat hierdoor de meer reflectieve kant van ontwerpen, design thinking, wat ondergesneeuwd raakt. Dat geldt derhalve ook voor de eerste twee van de vier kerncompetenties, analyse en ontwerp (en dan met name conceptontwikkeling). Deze zouden wat meer accent mogen krijgen. (zie verder bij standaard 2).

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de eindkwalificaties van de opleiding voldoen qua niveau, oriëntatie en de eisen die worden gesteld vanuit de beroepspraktijk. De vijf generieke competenties waar de opleiding toe opleidt zijn direct afgeleid van de internationale beschrijving van het bachelorniveau, de Dublin descriptoren. Daarnaast zijn de Dublin descriptoren gebruikt bij het opstellen van het opleidingsprofiel en de domeinbeschrijving Bachelor of ICT. Deze hebben als uitgangspunt gediend bij het formuleren van de eindkwalificaties. Deze documenten zijn tot stand gekomen met input vanuit het relevante beroepenveld. Daarnaast betreft de opleiding het regionale werkveld bij het opstellen van en het actueel houden van de eigen eindkwalificaties en het eigen beroepsbeeld.

De opleiding is naar mening van het panel nog zoekende wat betreft de eigen positionering en profilering. De visie op de positionering van de opleiding binnen het kunstendomein van Zuyd Hogeschool is helder en steekhoudend. Daarentegen is de visie op het interdisciplinaire karakter van het vakgebied zelf nog niet voldoende ontwikkeld. Hierbij gaat het ook om het articuleren van een CMD-eigen vorm van creativiteit en een eigen ontwerpmethodiek die zich verhoudt tot visuele communicatie en van een eigen inhoudelijke invalshoek en/of focus die zich verhoudt tot de andere CMD-opleidingen. Na een eerdere samenwerking met ICT is de opleiding nu een samenwerking met de Kunsten, met name VISCOM, aangegaan. Het is van belang dat de opleiding zich sterker focust op de eigenheid van het domein CMD dan nu het geval is en tegelijkertijd de nieuwe context van de kunsten omarmt. Het ontwerpen van digitale communicatie kan vanuit een artistieke mentaliteit benaderd worden, zonder dat dat impliceert dat beeldende vormgeving daarmee dominant wordt. Het risico van een dergelijke samenwerking is dat een multidisciplinaire en brede opleiding als CMD de eigen focus verliest en, in dit geval, de digitale poot van de opleiding VISCOM wordt. Om deze eigenheid te benoemen, consistent vorm te geven en te bewaren is een doorwrochte en overtuigende visie op het vakgebied CMD en de positionering van de opleiding daarbinnen nodig. Deze visie is er in aanzet, maar het ontbreekt aan een visionaire inhoudelijke blik en aan overzicht over het totale vakgebied (zie ook standaard 2). Het gevaar bestaat dus dat de opleiding als onderdeel van de kunsten in een ongunstige positie terechtkomt, indien de opleiding zelf niet duidelijk genoeg weet waar ze naar toe wil.

Het panel waardeert de toenadering tot de kunsten positief, maar voor een bestendige toekomst is het essentieel dat de opleiding dit doet vanuit een eigen, sterke visie op CMD in relatie tot de kunsten, uitgaande van het landelijk profiel en met behoud van de eigen identiteit. De focus op user centered design is een goede positionering, mits deze, nog meer dan nu het geval is, wel gekoppeld wordt aan een meer overkoepelende en reflectieve benadering van en visie op ontwerpen (design thinking), waarin naast een hoog realisatieniveau tevens onderzoek, conceptontwikkeling, contextualisering en ontwerpmethodiek een belangrijke plaats inneemt. De Euregionale samenwerking draagt in hoge mate bij aan de positionering en profilering van de opleiding. De opleiding heeft hier ook op een rijke en aantrekkelijke manier vorm aan gegeven.

De kritische kanttekening daargelaten is het panel van mening dat de eindkwalificaties die door de opleiding zijn opgesteld aan de maat zijn.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Ter inleiding

Zoals beschreven in de vorige standaard heeft de opleiding in de afgelopen jaren onderdak gevonden bij een andere organisatorische eenheid (van de faculteit ICT naar de ABKM). Dit heeft plaatsgevonden per 1 september 2011. In de eerste instantie heeft de opleiding meegedaan aan de gezamenlijke propedeuse van de ABKM. Na enkele weken werd het de opleiding echter duidelijk dat het niet mogelijk bleek om te garanderen dat de benodigde CMD-competenties gerealiseerd konden worden door studenten in dit gezamenlijke programma. De opleiding heeft zich dan ook teruggetrokken en is de eigen propedeuse aan gaan bieden die het voorgaande jaar ook aangeboden werd. Dit heeft enige organisatorische onrust tot gevolg gehad. De academie heeft dit opgelost door er voor te zorgen dat CMD-studenten die vakken uit de gezamenlijke kunstenpropedeuse wilden volgen, dit konden doen naast de propedeuse CMD. Studenten die het panel gesproken heeft waren hier tevreden over en gaven aan dat de opleiding en academie er alles aan gedaan hebben om de moeilijke start van dat jaar te compenseren.

Het programma zoals dat nu gegeven wordt is opgebouwd uit vier jaren, verdeeld in elk twee semesters die weer verdeeld zijn in twee blokken. Onderwijseenheden hebben een omvang van drie EC of een veelvoud daarvan. Tot en met het derde semester krijgen studenten een brede basis aan CMD-vakken. In het vierde semester kunnen ze zich oriënteren op één van de beide uitstroomrichtingen, interaction design en multimedia design, door het volgen van keuzevakken. In het derde jaar lopen studenten eerst een half jaar stage. De tweede helft

van het derde en de eerste helft van het vierde jaar is er een verplicht programma met daarnaast keuzeruimte die door het 'interfaculty' programma ingevuld wordt en gezamenlijk met Aken en Genk wordt aangeboden. Het laatste semester van het vierde jaar werken studenten aan hun afstudeerproject. Momenteel werkt de opleiding aan een plan hoe in de toekomst meer samengewerkt kan worden met de opleiding VISCOM en hoe CMD beter geïntegreerd kan worden in de ABKM. Het management heeft in het gesprek met het panel aangegeven dit rustig en weldoordacht aan te willen pakken, om overhaaste beslissingen, zoals die in het verleden gemaakt zijn ten aanzien van de gezamenlijke propedeuse, te voorkomen. Het is de bedoeling dat het wel aparte opleidingen blijven, met ieder hun eigen diploma en opleidingscommissie.

Inhoud van het programma

- relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma

De opleiding heeft een competentiematrix opgesteld, waarin duidelijk wordt hoe de competenties en de van de competenties afgeleide leerdoelen terugkomen in het curriculum. Voor iedere onderwijseenheid is aangegeven aan welke competenties en welke leerdoelen wordt gewerkt en op welk competentieniveau dat gebeurt (de opleiding heeft drie competentieniveaus vastgesteld). Tevens zijn de gedragsindicatoren en de wijze van toetsing hierin opgenomen. Voor studenten zijn deze zaken inzichtelijk beschreven in de modulewijzers en toetsboeken (zie standaard 3, onder 'systeem van toetsing'). De studenten die het panel heeft gesproken geven aan te weten hoe de verschillende competenties behandeld worden in de verschillende onderwijseenheden.

De opleiding draagt er zorg voor dat in alle casussen en projecten alle vier de kerncompetenties aan bod komen. Hierdoor leren studenten dat ontwerpen een cyclisch en iteratief proces is. De vakdisciplines, zoals audiovisueel, grafische vormgeving en business/marketing, zijn steeds gerelateerd aan een bepaald leerdoel (en de daar aan gerelateerde gedragsindicator(en)). Het panel merkt op dat, zoals al aangegeven in standaard 1, de operationalisering van de eerste twee van de kerncompetenties (analyse en ontwerp) meer aandacht verdient (zie ook hieronder).

- kennis en kunde

In collegejaar 2011-2012 heeft de opleiding een Body of Knowledge and Skills (BoKS) geformuleerd. Tot dat moment was het beeld dat de opleiding had van de benodigde kennis en vaardigheden impliciet, vanaf 2012-2013 zal de BoKS expliciet gebruikt worden in het onderwijs. De studenten leren theorie over onder andere kunstgeschiedenis, communicatie en marketing. Vaardigheden die studenten krijgen aangeleerd zijn onder andere het bedienen van verschillende soorten apparatuur en het maken van films.

De aandacht voor ontwerpvakken is relatief gering voor een CMD-opleiding. Gezien de profilering van de opleiding als *cross over* tussen design en technologie en beide uitstroomprofielen vervolgens ook ontwerprichtingen zijn, ligt het in de lijn der verwachting dat de ontwerpvakken centraal staan in het curriculum gedurende de hele opleiding. Volgens het panel is dat op dit moment niet helemaal het geval. Met name in de twee eerste jaren zou er wat minder aandacht voor een afgeleid vak als marketing kunnen zijn ten faveure van een kernvak op het gebied van ontwerp. Daarnaast wordt het woord design door de opleiding vooral als vormgeving geïnterpreteerd, terwijl design in het geval van CMD ook als 'ontwerp' gezien dient te worden. Actuele debatten en methodes op het gebied van ontwerp, zoals 'design thinking' en 'design research', komen in de opleiding dan ook op dit moment weinig aan de orde.

Het panel heeft de literatuur die gebruikt wordt door de opleiding bestudeerd en stelt vast dat deze voldoet voor een CMD-opleiding. Er zijn veel Engelstalige werken, wat passend is voor het vakgebied, en veel van de literatuur is recent. Het panel merkt op dat er weinig literatuur is over, en weinig aandacht in het curriculum voor zaken als ethische kwesties, abstractie en conceptuele zaken. De literatuur is erg praktijkgericht. Dit wordt bevestigd door de studenten, die tevens aangeven dat niet alle boeken gebruikt hoeven te worden, maar dienst doen als verdiepende, optionele literatuur.

Het panel heeft studenten gevraagd hoe zij denken over de mate waarin de opleiding aansluit op actuele ontwikkelingen in het vakgebied. De studenten zijn hierover tevreden, als voorbeeld noemen zij de aandacht die de opleiding schenkt aan HTML 5. Studenten geven wel aan dat ze het leren werken met een CMS missen in het curriculum. Omdat het curriculum weinig programmeervakken bevat, zouden ze ten minste het gebruik van een CMS willen leren. Het panel constateert dat er inderdaad meer ruimte zou kunnen zijn voor programmeervakken in het curriculum.

- onderzoek

Onderzoek maakt door alle jaren van de opleiding heen deel uit van het curriculum. In het eerste jaar is aandacht voor beroepsspecifieke aspecten van onderzoek, zoals het analyseren van beelden, gebruiksonderzoek en marktonderzoek. In het tweede jaar staat het fasenmodel (analyseren, ontwerpen, realiseren, evalueren) centraal, en de rol van onderzoek in de verschillende fasen. In de tweede helft van het derde jaar volgen studenten de module Research & Report, waarin onderzoekstechnieken en -methoden aan bod komen. Dit is een voorbereiding op het afstuderen en de interfaculty, waar in verschillende modules ook het doen van onderzoek centraal staat. (Voor het afstuderen zie standaard 3).

Op basis van de bestudeerde studentproducten en de gesprekken die het panel heeft gevoerd met studenten, stelt het panel vast dat hoewel de onderzoeksvaardigheden die studenten aangeleerd krijgen voldoen, er weinig gedaan wordt om een onderzoekende houding te stimuleren. Studenten zijn weinig kritisch ten aanzien van een opdracht en hebben de neiging te beginnen met de uitvoering van een opdracht zonder de vraag kritisch overdacht te hebben.

De opleiding heeft de ambitie om meer te doen met onderzoek dan momenteel gebeurt. Bij het promotieonderzoek dat één van de docenten aan het doen is bij het lectoraat Technologie in de Zorg, wil de opleiding graag studenten betrekken. Tevens wil de opleiding de criteria voor het beoordelen van onderzoek aanscherpen en studenten dwingen meer te analyseren en kritisch te reflecteren. Docenten die het panel gesproken heeft herkennen de kanttekeningen van het panel over de mate waarin studenten kritisch zijn en een onderzoekende houding krijgen aangeleerd. Uit het gesprek dat het panel voerde met de docenten bleek dat de opleiding er aan werkt om dit in de toekomst een grotere plaats te geven in de interfaculty. Dit zal in het collegejaar 2012-2013 vorm krijgen. Vanaf dat collegejaar ligt in de interfaculty meer nadruk op design thinking en het verwerven van een kritische, onderzoekende houding.

- beroepspraktijk

De opleiding brengt op verschillende manieren studenten in contact met de beroepspraktijk. De stage en het afstuderen vinden plaats in het werkveld. In het binnenschoolse onderwijs werkt de opleiding veel met casussen en projecten die een authentiek beroepsprobleem als uitgangspunt hebben. In jaar drie wordt gewerkt aan echte opdrachten vanuit het bedrijfsleven, voor echte opdrachtgevers. De opleiding zet soms gastdocenten uit de beroepspraktijk in, en organiseert tevens gastlezingen. Over deze laatste merken studenten op dat dit nog vaker mag en dat de onderwerpkeuze hiervan gevarieerder kan. Studenten zijn erg enthousiast over het gebruik van casussen vanaf het eerste jaar en meldden het panel dat ze het gevoel hebben dat ze echt het werkveld in worden getrokken.

De curriculumcommissie heeft in gesprek met het panel aangegeven dat er veel contacten zijn met het werkveld, waardoor de actualiteit van het curriculum geborgd wordt. Het gaat dan om de werkveldcommissie, contacten via stages en afstuderen, het leerwerkbedrijf en het participeren van het werkveld in het onderwijs, bijvoorbeeld door het aanleveren van praktische kennis. Ook in het landelijk opleidingsoverleg vindt veel kennisdeling plaats met betrekking tot actuele ontwikkelingen in het vakgebied en de beroepspraktijk.

Het panel stelt vast dat de opdrachten die komen vanuit het lokale beroepenveld, hoewel van voldoende niveau, niet behoren tot de meest innovatieve in het vakgebied. Hoewel ze van voldoende niveau zijn. Derhalve zou de opleiding kunnen overwegen om, als het gaat om het up to date houden van het curriculum door contacten met de beroepspraktijk, ook te kijken buiten de directe omgeving, waar misschien meer innovaties plaatsvinden.

- internationalisering

Zoals eerder aangegeven bij deze standaard wordt een deel van het curriculum uitgevoerd in samenwerking met de CMD-opleidingen van Fachhochschule Aachen en Hogeschool Limburg (Genk). Het gaat om een internationaal, Engelstalig curriculum, dat ook gevolgd wordt door studenten uit Aken en Genk, en dat gegeven wordt in Maastricht. Studenten dienen zelf een keuze te maken uit een groot aantal modulen van ieder zeven EC (zie het curriculumschema in bijlage 2), in totaal bestaat het interfaculty-curriculum uit 42 EC.

Studenten volgen lessen in groepen met daarin studenten van de verschillen nationaliteiten en opleidingen. Vrijwel alle vakken worden aangeboden door twee docenten afkomstig van verschillende hogescholen. Een groot deel van de keuzeruimte voor studenten zit in deze interfaculty (zie hieronder bij 'verschillende leerroutes'). De werkveldvertegenwoordigers waar het panel mee gesproken heeft zijn positief over dit programma. Zij hechten veel belang aan de Euregio en vinden de aandacht die de opleiding hier aan besteedt zeer relevant. Het panel heeft tevens gesproken met enkele docenten van de andere hogescholen uit Aken en Genk, zij toonden zich zeer positief over de samenwerking.

Vormgeving van het programma

- didactisch concept en werkvormen

De opleiding biedt competentiegericht onderwijs aan, waarbij alle competenties in de verschillende studiefasen aan de orde komen. Het cyclisch proces van de vier ontwerpfasen (de vier kerncompetenties) staat centraal in alle casussen en projecten. De complexiteit van de opdrachten neemt toe gedurende het curriculum en studenten dienen steeds zelfstandiger te werken. De eerste twee jaren van de studie zijn meer aanbodgestuurd, terwijl de laatste twee jaren meer studentgestuurd zijn. Theorie en praktijk worden zo veel mogelijk gelijktijdig behandeld, waarbij in blokken van 15 EC ongeveer 9 EC staat voor theorie en vaardigheden en 6 EC voor de casus of het project. De benodigde theorie en vaardigheden worden dus 'just in time' aangeboden. De opleiding maakt gebruik van een leerlijnenmodel. In de conceptuele leerlijn krijgen studenten theorieën, concepten en vaardigheden aangeleerd. In de integrale leerlijn passen studenten dit toe in de praktijk, in casussen en in opdrachten. Ten slotte is er een leerlijn studieloopbaanbegeleiding (zie hieronder bij begeleiding).

Uit de gesprekken die het panel heeft gevoerd met studenten en de verschillende verslagen van bijvoorbeeld de opleidingscommissie en studentenklankbordgroepen, stelt het panel vast dat er onder studenten behoefte is aan meer uitdagende, studentactiverende activiteiten. Het panel stelt vast dat er, voor een creatieve opleiding die zich dicht tegen de kunsten aan beweegt, weinig creatieve manieren gezocht worden om studenten uit te dagen. Dit sluit aan bij de eerdere constatering van het panel dat het curriculum erg praktijk- en toepassingsgericht is. Door meer de grenzen op te zoeken en de ruimte te geven aan het experiment zou de opleiding de studenten meer kunnen prikkelen.

- begeleiding van studenten

De studieloopbaanbegeleiding (SLB) is gericht op ondersteuning bij de studievoortgang en het helpen van studenten bij het maken van keuzes. Er worden geen EC voor toegekend. In het eerste en tweede studiejaar heeft elke student minimaal twee individuele gesprekken met zijn studieloopbaanbegeleider (SLB'er). Meer gesprekken kunnen volgen op afspraak. In het derde en vierde jaar is de SLB op afspraak en vindt verdere begeleiding plaats via de stagebegeleiding en afstudeerbegeleiding. De studieloopbaanbegeleiding begint in de eerste

week van de opleiding met de vraag wie bewust voor de opleiding gekozen heeft en wie niet precies wist wat hij of zij wilde. Zo kan worden vastgesteld wie misschien extra aandacht nodig heeft. Er zijn zes docenten SLB'er, studenten houden dezelfde SLB'er gedurende hun hele opleiding. Studenten met een functiebeperking krijgen een SLB'er toegewezen met ervaring op dat terrein, deze SLB'er krijgt ondersteuning van de studentendecaan.

De begeleiding bij het afstuderen wordt gedaan door de bedrijfsmentor (buitenschools) en de ankerdocent (binnenschools). Het afstuderen bestaat uit het maken van een product, het schrijven van een scriptie en de presentatie en verdediging (die respectievelijk 40, 40 en 20 procent van het eindcijfer bepalen). De begeleiding is met name gericht op het maken van het product. Voor het afstuderen maken studenten een plan van aanpak, na goedkeuring daarvan kunnen ze beginnen. Studenten die het panel gesproken heeft geven aan dat de opleiding kritisch kijkt naar het plan van aanpak en dat ideeën afgekeurd worden, wanneer ze niet voldoende binnen het CMD-domein passen of niet voldoende niveau hebben. In het schrijfproces van de scriptie volgt later nog een 'groenlichtgesprek', maar de begeleiding is verder op aanvraag. In het gesprek dat het panel heeft gehad met alumni blijkt dat een 'groenlichtgesprek' ongeveer halverwege het schrijfproces plaatsvindt, soms zelfs later. Het panel stelt vast dat de begeleidende docent dan niet meer bij kan sturen, omdat studenten dan al te ver gevorderd zijn. Een kritiekpunt van studenten is dat sommige docenten erg traag reageren op e-mails, wat bij het begeleiden van de scriptie vervelend is. De mate waarin docenten bijsturen bij het afstuderen verschilt sterk per docent. De begeleiding wordt meestal, maar niet altijd, gedaan door docenten met onderzoekservaring. Zie verder standaard 3 over het afstuderen. Vanaf studiejaar 2012-2013 wordt de afstudeerbegeleiding op een aantal punten verbeterd. Er worden onder andere een aantal stappen genomen vooraf aan het maken van een plan van aanpak. Zo krijgen studenten aan het begin van het collegejaar een aantal voorlichtingsbijeenkomsten en schrijven ze projectvoorstellen, die worden beoordeeld en bijgestuurd door een kleine groep docenten. Pas als de projectvoorstellen zijn goedgekeurd, mag een student gaan werken aan een plan van aanpak.

- verschillende leerroutes

Instromende studenten hebben voor het grootste gedeelte een havo-achtergrond, ongeveer een kwart komt van het mbo. De opleiding hanteert een numerus fixus van 110 studenten, een aantal dat is vastgesteld door het CvB. Vanaf volgend jaar vindt decentrale selectie plaats. Met alle instromende studenten wordt een kennismakingsgesprek gehouden. Qua inhoud en vormgeving is de opleiding gericht op een havo-instroomniveau. In de OER is vastgelegd dat eventuele vrijstellingen per geval worden voorgelegd aan de examencommissie.

Studenten hebben veel vrijheid om hun eigen studieprogramma vorm te geven. Zoals hierboven beschreven onder 'internationalisering' zit veel keuzevrijheid voor studenten in de interfaculty. Op verzoek kunnen studenten in plaats van (een deel van) de Interfaculty ook studeren in het buitenland of een minor volgen. In de gesprekken die het panel met studenten en alumni heeft gevoerd over de interfaculty, gaven zij aan dat de keuzeruimte die

de interfaculty biedt groot is. Het gebeurt wel dat een student kiest voor bijvoorbeeld een relevante minor elders in de ABKM, zoals fotografie of professioneel schrijven, maar de meeste studenten volgen het interfaculty-programma. Studenten die het panel heeft gesproken zijn zeer tevreden over de vrijheid die het programma biedt om het eigen curriculum vorm te geven.

De opleiding schenkt extra aandacht aan langstudeerders. Zij kunnen speciale trajecten doorlopen, waarbij zij wel alle programmaonderdelen doorlopen, maar waarbij de opleiding van de gebruikelijke volgorde af kan wijken om zo hun voortgang te bespoedigen. Er worden dus geen vrijstellingen gegeven of vervangende onderdelen aangeboden, maar individuele studiepaden vormgegeven. Ieder traject gaat langs de examencommissie. Het panel heeft met deze commissie gesproken en deze heeft de werkwijze toegelicht en bevestigd, naar tevredenheid van het panel.

Kwaliteit van het personeel

De opleiding heeft zeven fulltime docenten in dienst en elf docenten met een kleinere aanstelling. Verschillende parttime docenten zijn tevens werkzaam in de beroepspraktijk. Acht docenten hebben een masterdiploma of een post-hbo-diploma. De opleiding volgt het hogeschoolbeleid dat stelt dat op termijn 80% van de docenten een master moet hebben. Eén docent is dit collegejaar begonnen met een promotietraject bij het lectoraat Techniek in de Zorg. Het afgelopen jaar is ingezet op het bevorderen van de deskundigheid van alle docenten op het gebied van toetsing, het komend jaar wordt er aandacht besteed aan het scholen van docenten op het gebied van CMD-specifiek onderzoek.

Het panel heeft het personeelsbestand bestudeerd en gesproken met een aanzienlijk deel van de docenten. Het stelt vast dat het team zeer actief en betrokken is, en ondanks de recente organisatorische perikelen zeer gemotiveerd. Het panel stelt vast dat, hoewel de docenten een breed terrein van voor CMD relevante vakken afdekken, er weinig ontwerpers in het docententeam zitten. Daarnaast merkt het panel op dat het docententeam een inhoudelijk teamleider ontbeert. Uit het gesprek dat het panel gevoerd heeft met het management kwam naar voren dat de opleiding, na de organisatorische perikelen rond de wisseling van faculteit, vorig jaar gekozen heeft voor een kwartiermaker die de opleiding in organisatorisch opzicht weer op de rails kon krijgen en klaar kon maken voor de komende accreditatie. De komende maanden zal de opleiding een nieuwe kwartiermaker aanstellen, die ook inhoudelijk aansturing kan geven. Het panel acht het verstandig om vakdeskundigheid, vakinhoudelijke visie en ontwikkeling op managementniveau in te vullen en te borgen.

Studenten zijn over het algemeen tevreden over hun docenten. De kwaliteit van de docenten is in orde, al is van sommige vaste docenten de beroepskennis niet meer helemaal up to date, terwijl docenten uit het bedrijfsleven juist didactisch soms iets minder sterk zijn. De opleiding fungeert als een 'learning community' waarbij studenten en docenten van elkaar kunnen leren. Er is een open cultuur en de docenten zijn toegankelijk en gemakkelijk

aanspreekbaar. Het panel stelt wel vast dat het huidige docententeam qua samenstelling slechts in beperkte maten een afspiegeling is van de professionele praktijk.

Het panel adviseert de opleiding om bij het werven van nieuwe docenten te letten op de diversiteit binnen het docententeam, zodat enerzijds voor alle studenten er docenten zijn die als rolmodel kunnen functioneren en anderzijds het docententeam een afspiegeling is van de professionele praktijk.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

Het panel heeft een rondleiding gehad langs de opleidingsspecifieke voorzieningen. De opleiding beschikt over een aantal leslokalen die zijn toegerust met laptopaansluitingen voor studenten en met beamers. Daarnaast beschikt de opleiding over een studio met diverse camera's en een multimediaruimte die is gericht op videoconferencing. Deze ruimte is ingericht door een specialist op dit gebied van de partner-opleiding uit Aken. Het panel stelt vast dat de voorzieningen waar de opleiding over beschikt op orde zijn en adequaat voor een opleiding CMD. Studenten die het panel gesproken heeft zijn over het algemeen tevreden. Wel merken ze op dat een deel van de apparatuur die ze gebruiken vernieuwd zou kunnen worden, bijvoorbeeld de camera's die de opleiding gebruikt. Het panel stelt overigens vast dat de opleiding VISCOM op een andere locatie zit dan CMD. Wanneer in de toekomst intensief moet worden samengewerkt is dat niet handig. De directie overweegt dan ook om CMD in toekomst te huisvesten in het pand waar ook de Kunsten zijn ondergebracht.

Contacttijd en rendementen

De rendementcijfers van de opleiding zijn niet zo hoog. In alle jaren haalt minder dan 20 procent de propedeuse in 1 jaar, de afgelopen jaren haalde minder dan 60 procent de propedeuse in 2 jaar. Het aantal studenten dat de opleiding verlaat met een diploma ligt tussen de 50 en 60 procent (zie verder de basisgegevens). Het panel heeft studenten en alumni gevraagd naar de redenen voor de uitval. Zij geven aan dat er verschillende oorzaken zijn. Ten eerste stromen relatief veel studenten in die niet precies weten wat ze willen en dan maar 'iets met internet' gaan doen. Daarnaast is het een zware studie, met weinig contacturen en waarvoor veel zelfdiscipline nodig is. Sommige zaken neemt de opleiding ook voor gegeven aan. Photoshop wordt bijvoorbeeld niet gedoceerd, omdat de opleiding veronderstelt dat studenten hier al bekend mee zijn. Studenten die dat nog niet zijn, dienen dit in hun eigen tijd te leren, uit handboeken en van elkaar. Daarnaast is het multidisciplinaire karakter van de studie een reden om af te haken voor studenten die slechts geïnteresseerd zijn in één van de disciplines waaruit CMD bestaat. Tot slot geven studenten aan dat in de voorlichting zeer goede studentproducten geshowd worden, maar dat een groot deel van de studie niet bestaat uit het maken van dat soort zaken.

Het aantal contacturen is niet zo hoog en ligt in het eerste en tweede jaar lager dan in het derde en vierde (zie basisgegevens). De studenten waar het panel mee gesproken heeft nuanceren dit. Aan veel casussen en projecten wordt gewerkt op school, waarbij studenten intensief met elkaar samenwerken en ook altijd hulp kunnen vragen van docenten. Deze hulp

is niet meegerekend in de contacttijd. Wel geven ze aan dat het aantal contacturen inderdaad niet hoog is, en tevens een van de redenen kan zijn voor de hoge uitval. Ze zien echter ook een positief punt: het filtert de zwakkere en minder gemotiveerde studenten uit, wat in latere jaren prettiger is bij de groepsopdrachten.

Hoe wordt de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving gewaarborgd

De opleiding heeft verschillende manieren om de kwaliteit van de leeromgeving te waarborgen. Inhoudelijk wordt de actualiteit van het curriculum geborgd door contacten met het landelijk opleidingsoverleg en het lokale werkveld (zie ook hierboven). De curriculumcommissie is verantwoordelijk voor het up to date houden van het curriculum. Daarnaast heeft de opleiding een opleidingscommissie, die na elk blok bij elkaar komt en waarin zaken omtrent de opleiding besproken worden. Het panel heeft gesproken met de opleidingscommissie en stelt vast dat de resultaten van studentenquêtes niet besproken worden in de opleidingscommissie, maar in de blokplanningsgroep (met daarin docenten). Alumni die het panel heeft gesproken geven aan dat sinds enkele jaren de opleiding veel serieuzer omgaat met de studentevaluaties. Waar in hun ervaring eerder weinig gebeurde met vakevaluaties, gebeurt er sinds enkele jaren heel veel mee, en zijn veel kleine, vakinhoudelijke verbeteringen doorgevoerd naar aanleiding van evaluaties. Dit waarderen zij erg positief. Het panel heeft een aantal evaluaties bestudeerd en stelt vast dat ze leiden tot acties, zoals het vervangen van de gebruikte literatuur.

Overwegingen en conclusie

De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald naar leerdoelen en komen voldoende in het curriculum naar voren. De ontwerpcyclus komt aan bod in ieder project en iedere casus. Het verbinden van de theorie en praktijk is goed opgezet, door de verdeling van 9 EC voor theorie en vaardigheden en 6 EC voor het project. Een kanttekening is het ontwerpen: dat verdient in al zijn facetten meer aandacht in het curriculum van een ontwerpopleiding als CMD. Vertaald naar de competenties die de opleiding nastreeft, stelt het panel vast dat de mate waarin de eerste twee kerncompetenties, analyse en ontwerp, terugkomen in de opleiding zwak, maar wel voldoende is. De overige kerncompetenties en de vijf generieke competenties komen in ruim voldoende mate terug in de opleiding. De opleiding kan zich verbeteren door meer aandacht te besteden aan analyse en de manier waarop de analyse kan worden omgezet in een creatief idee. Daarnaast zou het de opleiding verrijken wanneer een meer reflectieve benadering van en visie op ontwerpen (design thinking), meer accent zou krijgen. Naast een hoog realisatieniveau krijgen dan tevens onderzoek, conceptontwikkeling, contextualisering en ontwerpmethodiek evenredig veel aandacht.

De kennis en kunde die studenten aangeleerd krijgen voldoen. Het panel heeft wel vraagtekens bij de volgorde waarin de vakken worden aangeboden. Vanuit de logica van het vak zou in het eerste jaar meer aandacht mogen zijn voor het ontwerpen, en pas in latere jaren aandacht voor ondersteunende vakken zoals marketing. De beroepsgerichtheid van de opleiding is goed, er is veel aandacht voor de behoefte in de Euregio. Met het oog op de

toekomst doet de opleiding er echter goed aan om ook buiten de regio te kijken, om te borgen dat innovatieve ontwikkelingen aandacht krijgen die buiten de regio plaatsvinden. Het onderzoek in het curriculum dient verder te worden ontwikkeld, vooral het stimuleren van kritisch denken en een onderzoekende houding onder studenten. Verdere toenadering tot een lectoraat of het starten van een eigen lectoraat zou een verschil kunnen maken.

De didactische werkvormen, waarbij veel gebruik gemaakt wordt van casussen en projecten, passen goed bij het competentiegerichte onderwijs. Wel mag in de projecten meer gereflecteerd worden op, en nagedacht worden over de aangeleerde theorie bij ieder vak, naast het toepassen ervan. Meer conceptueel nadenken over de opdracht, het ontwerp en de omstandigheden waarin het gebruikt moet worden zou goed zijn voor studenten. De opleiding kan studenten meer uitdagen en meer nieuwsgierigheid en behoefte om te experimenteren en de grenzen van het vak op te zoeken bij hen stimuleren.

Al met al is de opleiding vrij recht toe, recht aan, zowel in de inhoud als in de lesmethoden die gebruikt worden. Het stimuleren van wat wrijving in de opleiding (in de zin van discussie, experiment en het opzoeken van de grenzen van het vak) zou ten goede komen van de ontwikkeling van studenten.

De begeleiding van studenten is over het algemeen in orde, de SLB is adequaat. Daarnaast zijn de docenten altijd beschikbaar voor studenten, omdat het een kleine 'learning community' is. De scriptiebegeleiding kan beter. Doordat er te weinig begeleiding is, tenzij een student er expliciet om vraagt, blijven conceptuele fouten in de scripties zitten. Daarnaast is de begeleiding niet van dien aard dat fouten in bijvoorbeeld bronverwijzingen er uit worden gehaald. Tevens zijn er verschillen in de mate waarin docenten sturen en reageren op e-mails. De opleiding heeft een aantal stappen gezet om de scriptiebegeleiding te verbeteren, het panel is hier positief over.

De verschillende leerroutes voldoen, er is voldoende keuzevrijheid voor studenten, vooral door de interfaculty. De voorzieningen zijn adequaat. De opmerkingen van studenten over de modernheid van de apparatuur vindt het panel begrijpelijk, maar niet gegrond, omdat het gaat om het idee en wat een student met de apparatuur doet, en niet om het kunnen gebruiken van het allernieuwste technische snufje. De kwaliteit van werk wordt bepaald door het concept en de aanpak van de realisatie, en niet door de gebruikte apparatuur.

Het docententeam is actief, betrokken en enthousiast. Het opleidingsniveau van de docenten is naar mening van het panel voldoende voor een CMD-opleiding, al moet de opleiding er voor zorgen dat de docenten op masterniveau betrokken zijn bij de begeleiding van de eindwerken. Verschillende docenten zijn werkzaam (of waren tot voor kort) werkzaam in de beroepspraktijk. In het docententeam is een ruime kennis aanwezig van vakken en onderwerpen die gerelateerd zijn aan het CMD-vakgebied. Er zijn echter weinig echte ontwerpers in het docententeam. Daarnaast ontbreekt het de opleiding aan een sterke, inhoudelijke teamleider die in staat is de vereiste visie te ontwikkelen en op inspirerende wijze te vertolken. Zeker vanwege de toenadering tot de kunsten en een intensievere samenwerking met VISCOM, is het volgens het panel van zeer groot belang dat de opleiding

iemand heeft die gesprekken hierover aan kan gaan vanuit een sterke, inhoudelijke visie op het CMD-vakgebied met de betrokken stakeholders, waaronder de directie van de ABKM. Dit kan bepalend zijn of de opleiding een sterke, eigenstandige positie krijgt binnen de Academie, of meer de technische poot van VISCOM wordt.

Ten aanzien van de borging constateert het panel dat het beroepenveld, het landelijk opleidingsoverleg, de curriculumcommissie en de opleidingscommissie hier allen een rol in hebben. De borging van de kwaliteit is adequaat. Wel stelt het panel vast dat de uitkomsten van de enquêtes onder studenten momenteel niet naar de opleidingscommissie gaan, wat een gemiste kans is. Het is positief dat deze enquêtes sinds enkele jaren leiden tot verschillende, voor studenten merkbare verbeteringen.

Al met al stelt het panel vast dat de opleiding een samenhangende leeromgeving biedt, waarin de gevraagde eindkwalificaties gerealiseerd kunnen worden.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

De opleiding heeft de uitgangspunten voor het toetsen en beoordelen, de kwaliteitscriteria en de aanwijzingen voor de inrichting van het toetsen en beoordelen in elk studiejaar vastgelegd in de notitie Toetsbeleid Communication and Multimedia Design (2012). In het toetsbeleid is de onderwijsvisie en de daarvan afgeleide visie op toetsen en beoordelen beschreven. Daarnaast zijn in het toetsbeleid de rollen en verantwoordelijkheden beschreven van docenten, studenten, examencommissie en werkveld. Onderdeel van het toetsbeleid is het toetsplan. Dit is een schematisch overzicht van hoe alle onderwijseenheden getoetst worden. Ieder blok heeft daarnaast zijn eigen toetsboek. Dit is een document voor studenten, waarin onder andere beschreven staat welke onderwijseenheden tot het blok behoren, aan welke competenties wordt gewerkt, wat de verschillende toetsen zijn per onderwijseenheid en hoe die ten opzichte van elkaar gewogen worden, wat de beoordelingscriteria zijn en hoeveel EC iedere onderwijseenheid waard is.

De verschillende leerlijnen (zie standaard 2) kennen verschillende toetsvormen. De toetsing is zowel formatief als summatief. In de conceptuele leerlijn wordt getoetst met kennistoetsen, opdrachten en via feedback. In de slb-leerlijn wordt getoetst met coaching en feedback, en in de integrale leerlijn met feedback, assessments, casus- en projectopdrachten, stage- en praktijkopdrachten en het afstudeerproject. De meeste toetsvormen zijn individueel, maar er zijn ook groepsbeoordelingen, bijvoorbeeld in de project- en casusopdrachten.

Uit de stukken die ter inzage lagen ten tijde van de visitatie maakt het panel op dat sommige studenten 'meeliften' problematisch vinden en het lastig vinden om andere studenten die zich niet voldoende inspannen aan te spreken op hun gedrag.

Het afgelopen jaar heeft de opleiding verschillende verbeteringen doorgevoerd in de toetsing. Zo is het toetsbeleid vernieuwd, hebben alle docenten bijscholing gehad op het gebied van toetsing en zijn voor de afstudeeropdracht de opleidingscompetenties explicieter gekoppeld aan de beoordelingscriteria. Verbeteringen die voor het komend jaar nog op het programma staan, zijn onder andere het steekproefsgewijs screenen van toetsen (door andere docenten dan diegenen die een toets gemaakt hebben) en het verder betrekken van het werkveld in de beoordeling van afstudeerprojecten. De opleiding heeft ook verbeteringen doorgevoerd op basis van opmerkingen bij de vorige visitatie over groepsbeoordelingen. In het toetsbeleid zijn tips tegen meeliften opgenomen, de omvang van individuele toetsen is sindsdien vergroot en de beoordeling van individuele inbreng in projecten is sindsdien versterkt.

De examencommissie is georganiseerd op academieniveau, is onafhankelijk van de opleiding en telt één lid dat afkomstig is van de opleiding CMD. Waar mogelijk handelt dit lid zelfstandig CMD-zaken af met rapportage naar de rest van de commissie, zoals bij procedurele zaken. Daarnaast zit in de examencommissie een extern lid vanuit de Zuyd Hogeschool, dat niet van de academie afkomstig is. Dit lid ziet onder andere toe op de borging van de kwaliteit van de toetsing. Het panel heeft de notulen van de examencommissie van de afgelopen jaren bestudeerd, deze zijn volledig en degelijk. De behandelde zaken worden nauwkeurig weergegeven.

Het panel heeft verschillende toetsen bestudeerd en constateert dat ze aansluiten bij het gehanteerde onderwijsconcept en van voldoende niveau zijn. Uit gesprekken met studenten en alumni blijkt dat studenten feedback krijgen op het door hen gemaakte werk, zowel van docenten als van andere studenten. Uit verslagen van evaluaties onder studenten en alumni blijkt dat zij over het algemeen de toetsing goed vinden, al is meer feedback op individueel niveau welkom. In de NSE 2011 scoort de opleiding voldoende op toetsing.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Het panel heeft vijftien afstudeerwerkstukken bestudeerd, die door de opleiding zijn beoordeeld van net voldoende tot zeer goed. Het panel stelt vast dat de eindwerkstukken voldoen aan het bachelorniveau. Het panel kan zich vinden in de beoordeling van de opleiding. In enkele gevallen komt het panel tot een iets hoger of lager oordeel, maar niet in die mate dat het panel twijfels heeft bij de beoordeling door de opleiding. De afstudeerwerkstukken die het panel zwak vindt, worden door de opleiding ook als net voldoende beoordeeld. De grens tussen voldoende en onvoldoende wordt door de opleiding naar behoren bewaakt.

Het panel heeft een aantal kritische opmerkingen bij de bestudeerde eindwerkstukken. Methodologisch zijn er lacunes. Studenten maken zelden een vergelijking met soortgelijke producten en beginnen te snel met het uitvoeren van de opdracht. 'Best practices' worden te weinig gebruikt. Studenten gaan te veel uit van de opdracht, stellen daar weinig vragen bij, zoeken niet in de breedte naar oplossingen. Ze richten zich teveel op het smalle probleem en bedenken daarbij een directe smalle oplossing. Dit levert, een uitzondering daargelaten, weinig verrassend werk op. Wat vaak mist is conceptueel denken, zowel tijdens analyse als tijdens het ontwerpen. Daarnaast bevatten verschillende afstudeerwerkstukken conceptuele fouten. Zo worden er bijvoorbeeld (deel)vragen gesteld die niet correct of relevant zijn, of worden door een student aannames gedaan als uitgangspunt van een ontwerp die niet per se correct zijn, of elkaar zelfs uitsluiten. In de begeleiding had dit gecorrigeerd moeten worden door de begeleidende docent, maar dat gebeurt te weinig (zie ook standaard 2 onder 'begeleiding').

Over het algemeen zijn de afstudeeronderwerpen, hoewel geschikt voor het vakgebied, recht toe recht aan. Zeker voor een opleiding die dicht bij de kunsten staat had het panel meer experiment en een meer kritische, bevrugende houding verwacht. In het gesprek dat het panel gevoerd heeft met docenten kwam naar voren dat dit een bewuste keuze is. De opleiding VISCOM, waar mee wordt samengewerkt, is meer autonoom en eigenwijs, gericht op het ter discussie stellen van de betekenis van wat ontworpen wordt, terwijl CMD meer 'user centered' en toepassingsgericht is, gericht op het ter discussie stellen van de context en het gebruik. Maar die twee benaderingen hoeven elkaar niet uit te sluiten. Ook vanuit een ondubbelzinnige gerichtheid op de gebruiker kunnen kritische vragen gesteld worden. Vragen als 'is deze opdracht wel echt wat nodig is' of 'waar gaat deze opdracht in essentie eigenlijk over' komen naar mening van het panel te weinig aan de orde. Het ter discussie stellen van betekenis kan en moet volgens het panel ook een aspect van een opleiding CMD zijn. In de toekomst moet de samenwerking met VISCOM leiden tot meer experiment, abstractie en een meer filosofische benadering om het conceptueel en kritisch denken te ontwikkelen, volgens de opleiding. Aan de gebruikte methodiek is de achtergrond van de opleiding als ICT-opleiding voor het panel herkenbaar. Tot slot verwijzen te veel studenten niet correct naar bronnen en literatuur (zie ook standaard 2 onder 'begeleiding').

De punten die opvallen in positieve zin zijn dat de keuzes voor de onderwerpen relevant zijn voor het CMD-domein en praktisch toepasbaar zijn voor de bedrijven waar ze voor gemaakt worden. De werkstukken zijn goed uitgewerkt, goed verzorgd en redelijk tot goed geschreven. Veel werkstukken hadden meer potentie dan er uiteindelijk uitgekomen is, als er een betere en intensievere begeleiding geweest was, met name in de beginfase. Het niveau is voldoende, de producten zijn degelijk. Eén van de werkstukken die het panel heeft bestudeerd was van uitmuntende kwaliteit.

De opleiding heeft zelf een alumni-onderzoek gedaan in maart 2012, omdat de respons op de laatste HBO-Monitor waar CMD in voorkwam te laag was om op af te kunnen gaan (11 respondenten). Op het eigen onderzoek hebben 112 alumni gereageerd. Hieruit blijkt dat een derde van de CMD'ers al aan het werk was voor het afstuderen, in loondienst of als zelfstandige. 73 procent van de alumni komt terecht in functies binnen het vakgebied,

84 procent van de alumni is tevreden of zeer tevreden over het huidige werk, 94% van de alumni kijkt positief terug op de opleiding en 75% van alumni zouden anderen aanraden om CMD aan Zuyd Hogeschool te studeren. De werkveldvertegenwoordigers die het panel heeft gesproken zijn positief over de toegevoegde waarde van afstuderende studenten.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding een helder toetsbeleid heeft. Het is voor studenten helder omschreven wat getoetst wordt en hoe dat gewogen wordt. Studenten zelf zijn overwegend tevreden over de toetsing en de feedback die ze krijgen, wat bevestigd wordt door de NSE en de eigen evaluaties van de opleiding. De academiebrede examencommissie borgt de kwaliteit van de toetsing. De toetsen zitten naar oordeel van het panel goed in elkaar, zo is er voldoende aandacht voor het toetsen van kennis en worden studenten voldoende individueel getoetst. Het panel is positief over de variëteit aan toetsvormen die wordt ingezet, die aansluiten bij het didactisch model. Het panel waardeert de reeds door de opleiding ingezette en verder voorgenomen verbeteringen op het gebied van toetsing en beoordeling positief.

Uit de afstudeerwerkstukken die het panel heeft bestudeerd blijkt dat studenten de beoogde eindkwalificaties beheersen. De afstudeerwerkstukken hebben voldoende niveau, zijn relevant voor het CMD-domein en zijn toepasbaar voor de beroepspraktijk. Het panel heeft kanttekeningen op het gebied van methodiek. Er wordt slechts zelden een vergelijking gemaakt met soortgelijke producten en eindwerkstukken bevatten soms conceptuele fouten, die leiden tot verkeerde (deel)vragen. Naar mening van het panel is dat vaak onnodig en iets dat sterk verbeterd zou kunnen worden met goede begeleiding. Door een dergelijke begeleiding zouden studenten die nu een voldoende scoren, tot veel betere resultaten geleid kunnen worden. Ook het verkeerd verwijzen is iets dat aangekaart zou moeten worden in de begeleiding. Het panel stelt verder vast dat de eindproducten toepassingsgericht en weinig verrassend, maar wel degelijk zijn. De opleiding geeft aan dat dit deels een bewuste keuze is, maar het panel stelt vast dat daar in wordt doorgeschoten. Het meer reflectieve ontwerpaspect van CMD, waarin allereerst de opdracht ter discussie wordt gesteld en naar de vraag achter de vraag gezocht wordt, mag meer naar voren komen. Dit sluit aan bij eerdere bevindingen van het panel bij standaard 2, dat er weinig ontwerpers in het docententeam zitten. In de eindwerkstukken zou meer ruimte moeten zijn voor het concept en voor contextualisering en reflectie, voordat naar de concrete toepassing gekeken wordt. Dat geldt juist voor deze CMD-opleiding, die als enige in Nederland is ondergebracht binnen een kunstacademie. Positief is dat het afgeleverde werk degelijk is, voldoende niveau heeft en voldoet aan de basiskwaliteit. Daarnaast is het positief dat de afgestudeerden grotendeels aan het werk kunnen in het relevante domein, en dat zowel alumni als het werkveld tevreden zijn over de opleiding.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Voldoende
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Weging van de oordelen op de drie standaarden op basis van de motivering bij de standaarden en volgens de beslisregels van NVAO:

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval in standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval in standaard 3.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor Communication and Multimedia Design van Zuyd Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1

- De opleiding dient een sterkere visie te ontwikkelen op het vakgebied en de plek van de opleiding daarin. Zeker wanneer intensieve samenwerkingsverbanden aangegaan worden met een andere opleiding, dient dat te gebeuren vanuit een duidelijk beeld op de eigen positie.

Standaard 2

- De inhoud van het curriculum voldoet. Wel is er ruimte voor een grotere plek voor ontwerp in het curriculum. Ontwerpvakken kunnen eerder in de opleiding worden aangeboden en er mag meer aandacht voor alle facetten van ontwerpen komen. Ook het conceptdenken mag meer aan bod komen. Daarnaast zou de opleiding er beter van worden en zouden studenten meer worden uitgedaagd wanneer de opleiding meer ruimte zou bieden voor experiment en innovatie en meer de randen zou opzoeken in het curriculum. Dit beveelt het panel de opleiding dan ook aan. Tot slot zou de opleiding meer aandacht moeten schenken aan het studenten analytisch en kritisch leren denken en aan reflexie en contextualisatie.
- Wanneer naast de toepassingsgerichte benadering ook een meer reflectieve benadering van ontwerpen (design thinking) meer accent krijgt binnen de opleiding, krijgt theorievorming een evidente plaats in het curriculum en is het op een vanzelfsprekende manier verbonden met de praktijk van het ontwerpen.
- Het aantal contacturen is aan de lage kant, zeker in de eerste jaren van de opleiding. Dit kan opgehoogd worden en in deze uren kan meer aandacht besteed worden aan de bij de vorige aanbeveling genoemde zaken.
- Wanneer de opleiding intensief samen gaat werken met de opleiding VISCOM is het aan te bevelen dat voor een gezamenlijke locatie gekozen wordt.
- Het huidige docententeam voldoet, maar telt relatief veel docenten die zijn gericht op het geven van belendende vakken. Het team zou moeten worden uitgebreid met één of meerdere ontwerpers om het ontwerpaspect van de opleiding beter uit de verf te doen komen. Het panel adviseert de opleiding tevens om bij het werven van nieuwe docenten te letten op de diversiteit binnen het docententeam, zodat enerzijds voor alle studenten er docenten zijn die als rolmodel kunnen functioneren en anderzijds het docententeam een afspiegeling is van de professionele praktijk.
- Het ontbreekt de opleiding momenteel aan een inhoudelijk trekker. Het panel beveelt de opleiding zeer dringend aan om te zoeken naar een visionair, inhoudelijk leider die zijn of haar sporen heeft verdiend in het vakgebied CMD en om deze functie op managementniveau in te vullen. Ook voor de opmerking gemaakt bij standaard 1 is dit van belang.

- De begeleiding van de afstudeerwerkstukken kan op een aantal punten verbeterd worden. Ten eerste dienen de begeleidend docenten meer begeleiding te bieden aan het begin van het schrijfproces, zodat nog gecorrigeerd kan worden op conceptuele fouten. Begeleiding zou niet alleen op aanvraag van de student moeten zijn, maar op een aantal vaste momenten. Daarnaast dienen docenten in de begeleiding te corrigeren op foutieve verwijzingen en bronvermeldingen. Docenten die onderzoek begeleiden zouden zelf ook altijd ervaring moeten hebben met het doen van onderzoek. Ten slotte zou het geen kwaad kunnen wanneer de opleiding consistentier omgaat met hoeveel een docent bijstuurt en wat reactietermijnen zijn wanneer een student iets vraagt per email.
- Het komt de borging van de kwaliteit ten goede wanneer evaluaties van onderwijsperiodes en vakken onder studenten ook langs de opleidingscommissie gaat.

Standaard 3

- In aanvulling op de opmerkingen over de begeleiding van afstudeerwerken bij standaard 2, doet de opleiding er goed aan om studenten te stimuleren in de eindwerkstukken meer kritisch, onderzoekend, bevestigend en analytisch te werk te gaan.
- Het panel vraagt zich af of één lid van de opleiding voor de opleiding CMD voldoende is in de gezamenlijke examencommissie.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Kerncompetenties: analyse, ontwerp, realisatie en evaluatie.

Generieke competenties:

- 1) brede, multidisciplinaire basis;
- 2) probleemgericht werken;
- 3) methodisch en reflectief denken en handelen;
- 4) sociaal communicatieve bekwaamheid;
- 5) professionalisering.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

CMD Zuyd-onderwijsmodel 2011-2012 (4-periodesysteem)																	
		leerjaar 1				leerjaar 2				leerjaar 3				leerjaar 4			
		1	2	3	4	5	6	7	9	9	10	11	12	13	14	15	16
CONCEPTUELE LEERLIJN		AV Design 1.3 ec	AV Design 2.3 ec	usability 3 ec	Professionalism 1.3 ec	Interaction Design Principles 6 ec	Multimedia Design Principles 6 ec	Hist. Art & Media 3 ec	Society & Media 3 ec	STAGE 26 ec		Report & Research 7 ec	Interfaculty CMD block A keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block B keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block C keuzemodules 14 ec	AFSTUDEREN 32 ec	
		MT1 3 ec Digital Illustration 3 ec	MT2 3 ec Marketing 1	Interface design 3 ec	Layout 3 ec	Interaction Design Principles 6 ec	Multimedia Design Principles 6 ec	keuze multimedia scripting 3 ec	Professionalism 2.3 ec	STAGE 26 ec		keuze AV-COMMERCIAL 7 ec	Interfaculty CMD block A keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block B keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block C keuzemodules 14 ec	AFSTUDEREN 32 ec	
INTEGRALE LEERLIJN		Kunstgeschiedenis, beeld & media, cultuurbeschouwing, fotografie, graf. vormgeving 6 ec	Webwriting 3 ec	Interface design 3 ec	Marketing 2 ec	Interaction Design CASE 9 ec	MULTIMEDIA DESIGN CASE 9 ec	keuze Experience Design Case 6 ec	CMD PROJECT 9 EC	STAGE 26 ec		keuze G&MM 7 ec	Interfaculty CMD block A keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block B keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block C keuzemodules 14 ec	AFSTUDEREN 32 ec	
		User-centered Design 3 ec	Webwriting 3 ec	Interface design 3 ec	Marketing 2 ec	Interaction Design CASE 9 ec	MULTIMEDIA DESIGN CASE 9 ec	keuze Experience Design Case 6 ec	CMD PROJECT 9 EC	STAGE 26 ec		keuze G&MM 7 ec	Interfaculty CMD block A keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block B keuzemodules 14 ec	Interfaculty CMD block C keuzemodules 14 ec	AFSTUDEREN 32 ec	
SLB		docent	docent coach	docent coach	docent coach	docent-en bedrijfsbegeleider	docent-en bedrijfsbegeleider	docent-en bedrijfsbegeleider	docent-en bedrijfsbegeleider	docent-en bedrijfsbegeleider	docent-en bedrijfsbegeleider	docent / teamteaching	docent / teamteaching	docent / teamteaching	ankerdocent/bedrijf/prof.kader	ankerdocent/bedrijf/prof.kader	
CU		16	12	9	12	11	11	11	7	40*	40*	12	12	12	12	40*	40*
EC		15	15	15	15	15	15	15	15	13	13	17	17	14	14	16	16

UITGANGSPUNTEN: leerlijnen, modules, keuzemodules, stage, contacturen per periode, etc.

CU: in klokuren gemiddeld per week naar boven afgerond; * = praktijken met begeleiding bedrijf, professioneel kader & docent-begeleiders

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Mevrouw drs. J.E.D. Ossewold, voorzitter

Mevrouw Ossewold is ingezet als panellid vanwege haar grote expertise in de wereld van communicatie, media en design. Zij is eigenaar en directeur van The Creative Media Consultancy, adviesbureau voor de creatieve en de kennisintensieve industrie en het creatief onderwijs. The CMC levert producten en consultancy op het snijvlak van design, media, technologie en communicatie aan opdrachtgevers uit de profit en non profit sector (onder andere Van Gogh Museum, de Hogeschool voor de Kunsten Amsterdam, Universiteit Leiden, PCM Uitgevers, ABN/AMRO, Oxfam Novib, Telfort en Hogeschool Windesheim), waarbij strategische positionering en productinnovatie centraal staan. Creatieve conceptontwikkeling en (interactieve) storytelling spelen daarbij een grote rol. Op grond van haar expertise wordt zij regelmatig gevraagd voor lezingen en om plaats te nemen in een forum of een jury (bijvoorbeeld Dutch Design Awards). Daarnaast neemt zij deel aan (internationale) congressen en seminars. Sinds 1991 is mevrouw Ossewold tevens werkzaam in het hoger onderwijs als docent, onderwijsontwikkelaar, manager en lector. Voor deze visitatie heeft mevrouw Ossewold onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1994	Didactiek voor het Kunstvakonderwijs, Hogeschool van Amsterdam
1985 – 1988	Doctoraal Filosofie, Radboud Universiteit Nijmegen
1983 – 1988	Doctoraal Nederlandse taal- en letterkunde, Radboud Universiteit Nijmegen
1982 – 1983	Propedeuse klassieke Taal- en Letterkunde
1976 – 1982	Gymnasium

Werkervaring:

2002 – heden	eigenaar en directeur van The Creative Media Consultancy, adviesbureau voor de creatieve en de kennisintensieve industrie en het creatief onderwijs
2001 – 2002	Senior consultant 'Communication & Design', Eden Design & Communication, een groot, multidisciplinair ontwerpbureau in Amsterdam
1997 – 2001	Creatief directeur, chair en partner van TBWA/e-Company, een internationaal bureau op het gebied van digitale communicatie en realisatie van e-producten, e-productinnovatie en e-business strategie
1994 – 1997	Consultant digitale media en productontwikkeling voor omroepen, culturele en onderwijsorganisaties (o.a. het Internationale Filmfestival Rotterdam, NCRV, Media Academy, Universiteit Utrecht
1990 – 1997	Directeur van Ossewold Productions; een film en audiovisuele productiemaatschappij voor documentaires, experimentele films en interactieve producties
1988 – 1990	Curator en onderzoeker, Amsterdams Historisch Museum

Werkervaring in onderwijsfuncties:

2009 – heden	Lector Media/interactie & narratie, Fontys Hogescholen (een interdisciplinair lectoraat van Journalistiek, ICT, Kunsten, Communicatie). Hoofd FutureMediaLab
2009 – 2010	Associate Professor 'Media, Communication & Visual Culture', Artez Hogeschool voor de Kunsten, Instituut voor Media & Graphic Design
2006 – 2009	Lector 'Tomorrow Matters' (design, technologie en productinnovatie), Design Academy Eindhoven

- 2005 – 2009 Ontwikkelaar en Hoofd van de onderwijsafdeling 'Lab' (design, technologie en innovatie), Design Academy Eindhoven
- 2005 Externe Examinator van de Master of Arts in Interactive Multimedia, Michaelis School of Art & Design, Universiteit van Kaapstad, Zuid Afrika
- 2003 – 2005 Externe Examinator van de Master of Arts in Interactive Multimedia, Dublin Institute of Technology
- 2001 – 2005 Ontwikkelaar en Hoofd 'Communication & Multimedia Design', Academie voor ICT en Media (AIM) en Academie voor Kunst en Vormgeving AKV St.Joost, Avans Hogeschool Breda
- 2000 Gastdocent Interactief Ontwerpen, Academie voor Kunst en Vormgeving AKV/St. Joost, Breda
- 1998 – 1999 Docent Media ontwerp aan de Gerrit Rietveld Academie
- 1997 – 2000 Gastdocent Digitale Cultuur, Universiteit van Amsterdam
- 1995 – 2001 Docent (onderwijs, onderwijsontwikkeling en promotieonderzoek) Nieuwe Media en Interactieve Narratie, Universiteit Utrecht
- 1994 – 1997 Hoofd afdeling Interaction Design, Hogeschool voor de Kunsten, Utrecht, Faculteit Kunst, Media en Technologie
- 1993 – 1997 Hoofd masteropleiding European Master of Arts - Interactieve Multimedia, Hogeschool voor de Kunsten, Utrecht
- 1991 – 1994 Docent lineair en nonlineair scriptschrijven, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht

Recente publicaties:

- 2011 The New Mass, over massa, identiteit en sociale media
- 2010 Lost in data, het belang van storytelling in een mediacultuur (lectorale rede 2010)
- 2009 Getto Media; media als drager en vormer van culturele identiteit
- 2006 "Living media"; keynote lecture and publication, international symposium 'Design and semantics of form and movement', Technical University Eindhoven.

Overig:

- Lid van de Raad van Toezicht, de Waag/Society for old and new media, Amsterdam.
- Lid van de Programma Adviesraad van de educatieve omroep RVU.
- BNO, mede-oprichter en voorzitter platform interactieve media.
- Lid Gender & Technology Network.
- Lid IPAN, Interactive Professionals Association Netherlands.
- Adviescommissie kunstenplan/media, Gemeente Amsterdam.
- Lid adviescommissie van de projectorganisatie kunstvakonderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Voorzitter bestuur Stichting TUMC, ter bevordering van binnen- en buitenschools creatief techniekonderwijs op alle niveaus.
- Jurylid Nieuwe Media, Art Directors Club Nederland.
- Jurylid Dutch Design Awards.
- Jurylid Drenthse Kunst & Cultuurprijzen.
- Lid Commissie Dunnewijk.

De heer drs. G.D. Rijken

De heer Rijken is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van communication and multimedia design. De heer Rijken is directeur van STEIM, een lab voor elektronische muziekinstrumenten, waar veel in eigen beheer wordt gemaakt en talloze musici worden begeleid.

Hij is daarnaast lector informatietechnologie en samenleving bij de Haagse Hogeschool. Vanuit zijn lectoraat werkt hij veel met interactieve producten voor culturele instellingen als musea en bibliotheken. Voor deze visitatie heeft de heer Rijken onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1980-1988 Psychologie (cognitiewetenschap met bijvakken sonologie en informatica)

Werkervaring:

2008-heden STEIM: directeur

2001-heden De Haagse Hogeschool: Lector Informatietechnologie en Samenleving

1997-2001 TBWA/Company Group: directeur van TBWA/e-Company en strategy director van Company Group

1995-2005 VPRO digitaal: co-hoofd van afdeling en projectinitiator

1994-2001 Rietveld Academie/Sandberg Instituut: Docent bij en hoofd van opleiding Ontwerpen van het SI.

1994-1995 Vormgevingsinstituut: staf van Doors of Perception conferentie

1990-1994 Initiator en hoofd van opleiding Interaction Design en Centrum voor Interaction Design

1988-1990 Hogeschool voor de Kunsten Utrecht: docent/onderzoeker bij het Centrum voor Kennistechnologie

Overig:

- voorzitter van de commissie e-cultuur van de Raad voor Cultuur
- voorzitter van de 'EU working group on cultural and creative industries'

Publicaties:

- Boek 'Buiten Spelen, woudlopershandboek voor de erfgoedmedewerker 2.0'
- Hoofdstuk in boek 'Open Design NOW' (2011)
- Raad voor Cultuur nota 'Netwerken van Betekenis'

De heer drs. T. Helfrich

De heer Helfrich is ingezet vanwege zijn werkvelddeskundigheid op het gebied van communication and multimedia design. Hij is oprichter van en ontwerper bij Wild Sea Studio te Leeuwarden en algemeen directeur bij Gameship te Leeuwarden. Beide bedrijven houden zich bezig met interaction design, game design, web development, music presentation development, serious games, graphic design, web design, user interface design, history motion capture en video production. Voor deze visitatie heeft de heer Helfrich onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1979 – 1988 RUG Eigentijdse Geschiedenis

Werkervaring:

1995 – 2012 Creatief Directeur Mede eigenaar theFactor.e (www.tfe.nl)

2009 – heden Directeur Gameship (www.gameship.nl)

2012 –heden Algemeen directeur / Mede eigenaar Wild Sea (www.wildsea.nl)

Overig:

- 2011 – heden Lid OpleidingsAdviesRaad Communication & Multimedia Design - NHL Hogeschool
- 2010 – heden Lid AdviesRaad Communication & Multimedia Design – Hanze Hogeschool
- 2008 – heden Lid AdviesRaad opleiding MultiMedia Design – Alfa College Groningen

De heer M.C. Koreman

De heer Koreman is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Communicatie & Multimedia Design bij Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, waar hij als lid van de Instituutsraad belast is met de organisatie van de introductie. De heer Koreman is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Koreman aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

- 2007-2012 Communicatie & Multimedia Design, HAN Arnhem
Minor "Theater en Muziek Management HAN" Nijmegen
- 2006 Cursus 'Basis Goederenrecht Kadaster', behaald
- 2003-2006 Lerarenopleiding geschiedenis, Hogeschool Utrecht, prop. behaald
- 2002-2003 PABO, HAN Arnhem, niet afgerond
- 1997-2002 HAVO, Olympus College Arnhem, behaald

Werkervaring:

- 2012 Afstudeeronderzoek in opdracht van Media Communicatie Voorlichting
- 2010 Studentlid visitatiecommissie Grafimediotechnologie Hogeschool Rotterdam, Netherlands Quality Agency B.V, Utrecht
- 2007-heden Sessie drummer / huismuzikant, Café de Barron, Arnhem
- 2006-2007 Juridisch registratief medewerker, ORK team, Kadaster Arnhem
- 2005 Call center medewerker, outbound, Direct Dial, Utrecht
- 2005 Leraar GS / AK, onderbouw BKT, Meerstroom College Utrecht

Overig:

- 2009-2012 Lid organisatie introductie ICA, HAN Arnhem
- 2008-2010 Lid Instituutsraad ICA, HAN Arnhem
- 2003-2007 Lid coördinatorenraad slagwerkensemble S.M.H.
- 2004-2006 Lid organisatie introductie lerarenopleiding GS, HU Utrecht
- 2001-2002 Lid organisatie Kinder Vakantie Spelen

De heer drs. J.G. Betkó

De heer Betkó is ingezet als NQA-auditor. In zijn functie als bestuurslid van de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) heeft hij ervaring opgedaan met verschillende aspecten van het hoger onderwijs, zoals bekostiging, accreditatie, medezeggenschap en excellentie. Hij is in die hoedanigheid betrokken geweest bij de totstandkoming van het nieuwe accreditatiestelsel. In de beoordelingscommissies "Studiekeuzegesprekken – wat werkt?" heeft hij tweemaal een subsidie van OCW helpen verdelen onder hogescholen en universiteiten die willen experimenteren met studiekeuzegesprekken. De heer Betkó is ingewerkt in de werkwijze van NQA en heeft ervaring met meerdere visitaties. In 2010 heeft hij deelgenomen aan de training van de NVAO en hij is gecertificeerd secretaris.

Opleiding

1999 - 2007 Geschiedenis, Radboud Universiteit

Werkervaring

2009-heden Netherlands Quality Agency: auditor

2008 – 2009 Lid beoordelingscommissie “studiekeuzegesprekken – wat werkt?” (deel I en II, onder begeleiding van SURF)

2007 – 2009 Landelijke Studenten Vakbond: bestuurslid

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1

Tijdstip	Programma-onderdeel	Deelnemers
12.30-13.30u.	Lunch en kennismaking	Panel
13.30-18.30u.	Vorbereiding en materiaalbestudering - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA en de opleiding geselecteerde afstudeerproducten Inclusief rondleiding (13.30-14.00) en open spreekuur (16.30-17.30)	Panel Dr. Bert Melief en Ing. Jos Gelissen

Dag 2

Tijdstip	Programma-onderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30-09.15u.	Blok Inhoud I: afstuderen	- 4 docenten Ankerdocent afstudeerperiode Dave Krapels MSc Ankerdocent afstudeerperiode Ing. Jos Gelissen Ankerdocent afstudeerperiode Sylvia Pisters Ankerdocent afstudeerperiode Maurice Copier - 4 externe beoordelaars/begeleiders (werkveldvertegenwoordigers), betrokken bij de beoordeling van de 4 door de opleiding geselecteerde afstudeerproducten. Beoordelaar/begeleider Bc. Gaston Jamin Beoordelaar/begeleider Suzan Becks MSc Beoordelaar/begeleider Bram Loeffen MAS Beoordelaar/begeleider Celine Ermans-Zitzen
09.30-10.15u.	Blok Inhoud II: afstudeerfase	Afgestudeerde Roberto Calzetta Afgestudeerde Robin Janssen Afgestudeerde Thimo Pagen Afgestudeerde Roy Peters Tom Meulendijks Vera van Laar Lars Kerff Alexander Nijhuis Marc Verlinden
10.30-11.15u.	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofdfase	- 2 studenten uit de propedeuse Propedeusestudent Anke Meijs Propedeusestudent Tim Eijgelshoven - 4 studenten uit de hoofdfase Hoofdfasestudent Bart Wijenberg (jaar 2) Hoofdfasestudent Vicky Bongaerts (jaar 2) Hoofdfasestudent Roel Geurts (jaar 3) Hoofdfasestudent Chris Ankomah (jaar 3)

Tijdstip	Programma-onderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
11.30-12.15u.	Gesprek met docenten	Vertegenwoordiging docententeam: spreiding naar studiejaren, vakgebieden, speciale taken (zoals begeleiding, lectoraat) Rob Delsing BA Dave Krapels MSc Ing. Jos Gelissen Drs. Jos de Serière MA Tom Luyten MA Sylvia Pisters Francois Engelen Drs. Judith Nusselder-te Poel Lou Wanten Prof. Thomas Ritz Andrea Wilkinson MA
12.15-13.15u.	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15-14.00u.	1 ^e gesprek met opleidingsmanagement	Ir Niek Bisscheroux Dr. Bert Melief Ing. Jos Gelissen
14.15-15.00u.	Blok Borging	Examencie, toetscie, opleidingscie, curriculumcie, et cetera Jeanine Schmeitz Drs. Anne Bruggenkamp Ing. Jos Gelissen Rob Delsing BA Dave Krapels MSc Tom Meulendijks Drs. Jos de Serière MA
15.15-15.45u.	Eventuele extra gesprekken	Nader bepaald door het panel
15.45-16.45u.	Beoordelingsoverleg panel	Panel
16.45-17.30u.	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	Ir Niek Bisscheroux Dr. Bert Melief Ing. Jos Gelissen

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

Rapport Kritische Zelfreflectie met voetnotenoverzicht

Opleidings specifiek beroepsbeeld en eindkwalificaties

Landelijk Beroeps- en competentieprofiel CMD

Competentieniveaus CMD Maastricht

Competentiematrix

Benchmark CMD opleidingen

Onderwijsvisie CMD en onderwijsmodel

AKBM Internationalisering CMD

Curriculum-overzicht en EC-verdeling

Literatuurlijst 2011/2012

Onderzoek CMD

Document Body of Knowledge and Skills

Studiegids ABKM algemeen 2011/2012

Vakomschrijvingen curriculum CMD

OER 2011/2012 CMD

Verslagen Examencommissie

Overzicht docenten 2012

Voorzieningenplan CMD

Overzicht curriculum en beschrijving alle onderwijsseenheden:

- 2011-2012 CMD Toetsboek 1.1
- 2011-2012 CMD Toetsboek 1.2
- CMD 2011-2012 Toetsboek 1.3
- CMD 2011-2012 Modulewijzer 1.4
- CMD 2011-2012 Toetsboek 2.1
- CMD 2011-2012 Toetsboek 2.2
- CMD 2011-2012 Toetsboek 2.3
- CMD 2011-2012 Modulewijzer 2.4
- CMD 2011-2012 Richtlijnen Stage CMD
- CMD 2011-2012 Module Avcommercial
- CMD 2011-2012 Module Game Design 1
- CMD 2011-2012 Module Globalization & New Media
- CMD 2011-2012 Module Research & Report
- CMD 2011-2012 Modulewijzer CMD Solutions
- IF CMD 2011-2012 Module Description Interfaculty Summer Semester
- IF CMD 2011-2012 Module Description Winter Semester
- 2011-2012 Graduation Project CMD
- Bijlagen afstudeerformulieren en richtlijnen Graduation Project CMD 2011-2012

Selectie van studentproducten van diverse onderwijsmodules

Toetsbeleid opleiding CMD

Bijlage toetsbeleid: overzicht toetsvormen programma CMD

Overzicht Afgestudeerden 2010-2011

Overzicht Afgestudeerden 2011-2012

Geselecteerde afstudeerwerken met beoordelingen

Selectie diverse toetsen, toetsopgaven, antwoordmodellen, en studentuitwerkingen

Contacten stagebedrijven 2011/2012

Overzicht gastdocenten vanaf maart 2009

Werkveldcommissie CMD, verslagen 2007-2012

Overzicht contacten INCMD, verslagen

Overzicht Landelijke Beroepsveldcommissie

Contacten afstudeerstagebedrijven 2011/2012

Opleidingscommissie verslagen

Lijst van stopzetting studenten opleiding CMD

Exit-enquête 2010-2011 Zuyd Hogeschool incl. specifiek CMD

Onderwijsevaluaties 2010-2011

Onderwijsevaluaties 2011-2012

Nationale Student Enquêtes 2010, 2011

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

0720186

0710032

0717258

0718939

0743070

0710776

0810959

0817562

0813826

0650757

0825891

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Communication and Multimedia Design

Instelling: Hogeschool Zuyd

Visitatiedata: 30 en 31 augustus 2012

Ondergetekende: *A.B.M. Melief*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *Kwartiermaker CTD*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Bert Melief

Datum: *20 augustus 2012*